

CIUTAT VELLA 1900-2000: UN SEGLE D'ASSOCIACIONISME

PEP MARTÍ

Introducció

L'interès per a l'associacionisme és cada vegada més viu, i les organitzacions sense afany de lucre estan arrelant arreu de Catalunya. En termes quantitius el sector ha experimentat un creixement molt important (2.600 noves associacions es varen crear a Catalunya l'any 1996), si bé de manera molt sectorialitzada, amb poca coordinació (és cert, però, que s'estan fent intents), i encara amb moltes mancances de caràcter intern i extern.

Intueixo que en els propers anys es produirà una certa selecció entre el sector no lucratiu i sobretot entre les associacions, ja que caldrà avançar en termes de qualitat, amb l'establiment de mecanismes de detecció de necessitats i amb actuacions concretes d'incidència en la resolució d'aquestes problemàtiques. De ben segur es modificaran els models relacionals amb l'Administració pública i les exigències de tot ordre cap al sector seran cada vegada més àmplies.

No voldria, però, que aquest article esdevingués pessimista. El que considero és que cal revisar molt els models, les funcions i les relacions per avançar i que només quan hi ha consciència de necessitat de canvi és quan el canvi es pot produir.

Malgrat aquesta petita advertència, que no és altra cosa que el reflex d'una certa angoixa, perquè sóc un ferm partidari de la ciutat participada i del paper que, en tota societat democràtica, han de desenvolupar les organitzacions socials, l'article el volia centrar en la constatació

que l'associacionisme, com a agrupació de voluntats amb finalitats i/o interessos comuns, no és pas un invent recent. Ben al contrari, d'ençà de l'aprovació de la primera llei d'associacions de l'Estat espanyol, es disposa d'informació de les entitats existents, que no vol dir que fossin les primeres a existir.

Per a l'obtenció de les dades que es presenten en l'article, m'he basat en quatre eixos d'informació:

- *La Història de l'Associacionisme Català Contemporani*, de Pere Solà i Gussinyer, m'ha servit per a obtenir informació de les entitats existents des de l'any 1874 fins l'any 1966, de les quals he fet una selecció i he assenyalat entre parèntesis l'any de creació de cadascuna.

- *La Radiografia de les associacions de Barcelona*, editada pel Consell Municipal d'Associacions de Voluntariat, m'ha permès situar el sector en l'actualitat.

- L'estudi de graduació "Relacions entre associacions de veïns i partits polítics" m'ha estat útil per ubicar aquest model associatiu de caràcter generalista.

- Els diferents registres d'entitats (potser massa diferents), un cop esporgats, permeten disposar d'una aproximació la realitat associativa de Ciutat Vella.

Per cloure, algunes dades referides a les associacions de veïns han estat facilitades per la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona.

La Ciutat Vella

Malgrat aquest títol no entrarem a analitzar l'entorn i la configuració del

districte que tractem, que de ben segur ja es fa en altres articles d'aquesta publicació. Del que voldria deixar constància, i moltes associacions ens ho demostren, és que l'actual districte ha desenvolupat anteriorment la funció de ciutat, la funció de Barcelona.

Aquesta característica específica del districte, de ben segur que és determinant en l'associacionisme que històricament s'hi ha desenvolupat. Possiblement altres districtes de la ciutat, a excepció dels antics municipis que varen ser annexionats, no tenen la riquesa associativa històrica de Ciutat Vella.

Aquest fet ens permet poder disposar de la història de Ciutat Vella a partir de l'associacionisme que s'hi ha desenvolupat. Sense cap ànim d'exhaustivitat, perquè les dades recollides per l'equip de Pere Solà permeten la realització de diverses tesis doctorals, però sí amb un amagat intent de convèncer els historiadors que és difícil realitzar una anàlisi històrica d'aquests barris sense fer esment de les il·lusions col·lectives i també de les lluites que hi ha hagut en els darrers cent vint-i-cinc anys. No oblidem, a més que pel fet de realitzar la funció de ciutat, ha estat exportadora de cultura.

Tot i que, com s'ha esmentat anteriorment, les primeres dades les tenim a partir de 1874, i reforçant el que s'ha dit anteriorment, Josep M. Huertas recull, en la seva col·lecció *Tots els Barris de Barcelona*, que ja l'any 1699 es va crear, a l'actual Ciutat Vella, l'Acadèmia dels Desconfiats, que conreava les belles arts i

l'estudi. Indica l'autor que aquesta societat va renéixer l'any 1729.

Ciutat Vella com a model de societat plural

La utilització d'aquesta terminologia s'ha fet de manera àmplia, no només en referència a la diversitat pel que fa als llocs d'origen de la població, sinó que inclou diferents d'elements que intervenen en la configuració d'una societat. A més, en exercir la funció de ciutat, s'hi han desenvolupat les contradiccions i els conflictes propis de tota societat, i, pel fet de ser capital de Catalunya, possiblement aquestes contradiccions s'han fet més patents.

En primer lloc, i per començar a configurar la població, ens trobem que els processos migratoris són arrelats a la història de la ciutat. D'això, tot i les onades migratòries provinents de la resta de l'Estat dels anys 1960 a 1970, ja se'n té constància d'arribades anteriors, a partir d'algunes associacions creades: Cercle Andalus Proteccionista (1893), Centre Gallec (1892), La Colònia Manxega (1892), Nova Tertúlia Aragonesa (1900), Societat Cercle Valencià (1895).

Com en tots els apartats, n'han quedat d'altres en el tinter, però aquestes referències ens indiquen que, no només s'havien instal·lat entre nosaltres, sinó que ja havien assumit la necessitat de constituir-se en agrupacions per millorar la seva qualitat de vida. Les migracions a Barcelona no van arribar només de la resta de l'Estat sinó que en alguns casos

provenien d'altres països, si bé alguns no eren massa explícits: Club d'Estrangers (1917), Cercle de la Unió Francesa (1889).

De la mateixa manera, i prenent el treball com una de les bases relacionals de la societat, ens trobem que s'han creat tot un seguit d'associacions que expressen diferents conjunts d'interessos, sovint contraposats.

Òbviament, no entrarem aquí a analitzar les relacions entre obrers i patronal, que ja ha estat recollida en altres publicacions. Simplement es vol deixar constància que les agrupacions han existit. Veieu-ne alguns exemples, dels treballadors: La Defensa dels Vigilants de 2a Classe del Veïnats de... (1894), Associació Obrera del Servei Urbà de la Locomotora Electroanimal (1900), Sindicat Obrer del Ram de Fonda Marina de Barcelona (1902), Associació de Periodistes de Periòdics no Diaris (1913). I dels patrons i propietaris: Coalició de Patrons (1899), Agrupació de Fabricants de Pedra i Granits Artificials, Ciments Armats, Paviments i Demés Aplicacions del Ciment (1929), Associació Patronal d'Agents de Duanes i Comissions de Trànsit per a la Recepció, Manipulació i Entrega de Mercaderies al Port de Barcelona (1927). Sembla que la tendència a abreujar els noms no era tan estesa com en l'actualitat.

Resulta difícil discernir, tant per la llunyania en el temps com per les escasses referències disponibles, la ubicació esquemàtica entre obrers i patrons, d'alguns oficis o agrupacions de treball. Per això els podríem considerar *autònoms*: Associació de Tintorers de Roba

Usada (1912), Gremi de Lleteries (sense estable) de Barcelona (1931), Associació d'Emmagatzemadors d'Arròs, Cigrons i Mongetes (1913), Associació de Talladors de Gallines (1896), Associació de Llogaters de Pianos de Manubri de Catalunya (1928).

Com es pot observar, l'associacionisme esdevé fins i tot un mitjà per conèixer oficis que ja han perdut la seva funció, a part de facilitar variables d'anàlisi de la societat (Tintorers de Roba Usada). Observem, tanmateix, la ubicació a Ciutat Vella d'associacions d'àmbit de Catalunya.

Independentment de les agrupacions patronals, trobem entitats constituïdes per propietaris d'espais urbans, la qual cosa ens confirma la funció de ciutat, en el sentit de concentració de poder econòmic, que ha desenvolupat l'actual Ciutat Vella: Associació de Propietaris de la Gran Via-Diagonal (1901), Unió de Propietaris de l'Eixample de Sta. Coloma de Gramenet (1919). Trobem fins i tot una entitat de propietaris que podríem interpretar que, tot i algunes reserves, era de participació ciutadana: Associació de Posseïdors d'Obligacions de l'Excel·lentíssim Ajuntament de Màlaga (1934).

Com s'ha esmentat anteriorment, en un mateix territori conflueixen diferents interessos, tant d'ordre material com en l'aspecte ideològic. En el nostre país i, sobretot, en la nostra ciutat, les divergències s'han fet patents al llarg del segle. Podríem assegurar amb poc risc d'error que els darrers vint anys han estat els menys conflictius en aquest sentit.

La relació d'associacions que expressaven interessos contraposats és molt llarga. Trobem diferents associacions que incidien en aquests aspectes a partir d'elements diferents, tant pel que fa a la professió, com vinculades al model d'estat i, lògicament, amb diferents graus de radicalitat.

S'han seleccionat aquelles que manifestaven més contraposició, conjuntament amb d'altres que poden resultar, en certa manera, sorprenents.

Abans, però, cal assenyalar que el sectorialisme sembla que ha estat una constant a casa nostra i, per tant, no es tracta d'una situació conjuntural de finals de segle XX. Observem com a la Barceloneta els devia costar posar-se d'acord, en alguns aspectes de caràcter ideològic: Centre Republicà Federalista de la Barceloneta (1905), Centre Nacionalista Republicà de la Barceloneta (1907), Centre Republicà Autonomista de la Barceloneta (1907), Centre Republicà Reformista de la Barceloneta (1913).

Altres agrupacions poden resultar sorprenents, com el ara Centre Conservador Lliberal del Districte II (1899), una terminologia que actualment pot semblar un cert contrasentit, però que possiblement en la seva època responia a consideracions prou vàlides, entre d'altres coses perquè el mateix any es constitueix el Centre Conservador Lliberal del Districte III (1899).¹

Altres agrupacions, però, tenien noms molt més explícits: Metralla, Associació Obrera Nacionalista (1908), Joves Bàrbars del Districte V (1913), Joventut Democràtica Lliurepensadora (1888).

No només en les relacions laborals existien els grups oposats, sinó que també la funció de l'església era recolzada i contestada segons les creences dels components de les associacions. Així ens trobem que a Ciutat Vella han sorgit agrupacions com: Societat Creuada Espiritual sota la Protecció del Sagrat Cor de Jesús i de la Santíssima Verge (1896) i El Sant Escapulari agregat a Pia Unió del Santíssim Rosari (1890), i d'altres de tarannà ben diferent: Grup Anticlerical Lliurepensador (1922).

També associacions com Obra de Bones Lectures (1903), Orientació Catòlica per a Senyorettes Oficinistes (1928), Junta de Senyores per a la Moralització de Pequín (1929), conviuen amb o potser es varen constituir com a conseqüència de l'existència de: La Boja (1904), La Gateta Blanca (1906), Societat els Antifatalistes (1896), La Banya de Pequín (1905). Afirmar que unes es varen constituir com a resultat de l'existència d'altres seria tant com intentar dilucidar allò de l'ou i la gallina.

Els esdeveniments històrics

S'ha comentat anteriorment que a partir de la creació i existència d'associacions es pot disposar d'una visió de la història.

El fet de disposar de colònies va motivar l'existència d'associacions: Associació Fraternal Voluntaris Catalans Expedicionaris a Cuba 1869 (1895).

La Gran Guerra Europea, tot i que Espanya en va estar al marge, va com-

portar que es creessin associacions, s'intueix que per donar suport a refugiats, encara que no estic en condicions d'afirmar-ho: Maison d'Assistance Française (1915). D'altres associacions es varen crear com a conseqüència d'haver tingut lloc aquesta deflagració: Associació per la Societat de les Nacions (1924).

La proclamació de la Segona República va comportar posar final (per desgràcia només de manera temporal) a un procés dictatorial i, per tant, a la divulgació sense traves de l'existència de models d'estat i de societat diferent a la nostra: Amics de la URSS (1933); i en aquest cas sí que podríem dir que una associació es crea com a conseqüència de les causes d'existència d'una altra: Agrupació de Joventuts Antimarxistes (1935).

Ja hem vist anteriorment que la República com a model d'estat era protagonista de creació de diferents associacions (recordeu La Barceloneta), amb diferent grau de vinculació.

Òbviament, si la guerra europea va comportar que a Ciutat Vella es creessin associacions, amb molta més raó, per proximitat, vinculació ideològica i solidaritat, es varen crear entitats com a conseqüència de la guerra civil espanyola. Vegem-ne dos exemples: Associació Nacional de Cecs Evacuats i Refugiats de les Zones de Guerra (1938), i Associació de Mutilats i Familiars de Morts de la Guerra i la Revolució (1938).

---

1. Aquesta classificació dels districtes no coincideix amb l'actual divisió administrativa de la ciutat.

Les reivindicacions i els serveis atemporals

S'ha dit abans que en alguns aspectes la societat no aconsegueix assolir fites que fa anys que s'intenten. Algunes de les entitats que es descriuen a continuació fan referència a aquesta mancança. Hi ha, però, algunes entitats creades a començaments de segle que ens poden fer dubtar de les innovacions actuals.

Vegem, en primer lloc, algunes referències a les primeres. Davant de tot, la lluita per a la igualtat de sexes i per al llenguatge no sexista no és, ni de bon tros, una reivindicació moderna. Observem que en el segle passat i començaments de l'actual ja hi havia associacions que incidien en aquest aspecte: Associació Autònoma de Dones de Barcelona i Voltants (1891), Cecs i Semi Cecs d'Ambdós Sexes (1907), Ateneu Republicà Femení (1928), Unió General d'Obrers/ res Fàbrica de Làmpares Elèctriques de Barcelona (1932).

Les possibilitats i facilitats formatives de tots els sectors de població actuals sí que és una cosa relativament recent. Tant per les condicions laborals, com econòmiques, com per altres raons, no tota la població tenia accés a la formació i menys encara a una formació de qualitat. En aquest aspecte, com en molts d'altres, la societat civil, en forma d'associacions, suplia mancances de l'Administració pública. Observem que les associacions han incidit en la formació de la població: Ateneu Instructiu Obrer (1931), Cercle Obrer d'Estudis

Socials (1893), Centre d'Estudis Socials de Catalunya (1932).

D'altres incidien en aspectes negatius de la societat, com hi ha associacions que hi incideixen actualment: Associació contra la Toxicomania (1926).

La valoració de la disponibilitat d'informació i la comunicació també era una necessitat: Agrupació d'Amics per a la Informació Mútua (1919). Altres associacions naixien relacionades amb els hàbits alimentaris: Lliga Vegetariana de Catalunya (1908), Colònia Vegetariana (1911). O amb models de vida en relació amb la natura: Societat Naturista (1931).

La utilització del mot utopia per definir l'intent de disposar d'una llengua universal té relació amb les dificultats que hi ha per aconseguir-ho, no pas per que no hi hagi persones que hi creguin. Com veurem més endavant, actualment hi ha una associació d'esperanto a Ciutat Vella. Val la pena remarcar, però, que a començaments de segle n'hi havia varies; de les quals s'han seleccionat: Espero Cataluna (1906), Esperanto Kaj Patrujo (1908), Kataluna Ligo de Katolikaj Esperanlistoy (1911). La necessitat de d'habitatge i la lluita per a la seva consecució: Cooperativa Vivenda Pròpia (1923). Posats a descartar, podríem descartar el *marketing* com a element innovador en el sector associatiu: Fotògraf al Minut (1926).

Per cloure amb aquesta revisió, fem una petita ullada a algunes organitzacions de segon grau de temes diferents: Unió dels Ateneus Obrers de Catalunya (1905), Federació Local Barcelonina de

Societats de Resistència (1913), Federació de Pòsits de pescadors marítics i marítime-terrestres des de Castelló a Port Bou (1925).

La segona meitat del segle

El final de la guerra civil i la dictadura posterior va eliminar la gran majoria d'iniciatives que s'han esmentat. Tot i això, no va deixar d'existir l'associacionisme, durant molts anys vinculat gairebé de manera única a la preservació de la cultura autòctona.

Les organitzacions veïnals

A partir de 1964 i acollint-se a la Llei d'associacions (1964/24/12), es varen començar a crear associacions, o millor dit, a desenvolupar les seves activitats en un marc més legalista.

El model associatiu que es va establir en aquests anys i que encara existeix va ser un tipus d'associacionisme no sectorialitzat i bàsicament determinat pel territori. Al contrari que en els anys anteriors i que en els posteriors, aquest associacionisme (associacions de veïns) no adreçava les seves activitats i serveis als associats sinó al conjunt de la població.

Tot i que les associacions de veïns van néixer arran de la llei del 1964, la seva nomenclatura i possiblement algunes de les seves funcions ja eren vigents abans de la guerra civil. Vegem-ne alguns exemples: Agrupació de Veïns i Propietaris de la Barriada del Born (1919), Associació de Veïns i Llogaters de Catalunya

(1936), Associació de Veïns del Carrer del Call (1922).

Tornant, però, a l'associacionisme veïnal pròpiament dit, fem una breu exposició del seu naixement a Ciutat Vella:

- *Barceloneta*: Creada l'any 1970 per fusió de l'Associació de Veïns i Comerciants (anomenades bombillaires) i el GRUP-68, dedicat a tasques culturals i conformat per diferents grups de l'oposició. Es varen aprofitar els estatuts de l'associació existent.

- *Gòtic*: Constituïda per un grup d'associacions de comerciants. Es va intentar fer una associació de veïns que no provoqués la dicotomia veïns-comerciants. En la primera gestora cada carrer tenia un membre a la Junta.

- *El Parc*: Es constitueix entre els anys 1977-1980, com a redistribució territorial de l'AV de Fort Pienc; la qual cosa no vol dir que els veïns d'aquesta zona no estiguessin motivats anteriorment, sinó que fins aleshores desenvolupaven l'activitat en l'associació esmentada.

- *Casc Antic*: Es va constituir l'any 1975 i tot i així va trigar dos anys a ser legalitzada pel Govern Civil. Hi va haver un intent l'any 1974 que no va reeixir, arran d'una exposició de les mancances del barri, a la parròquia de Sant Pere Apòstol. El gener de 1976 va presentar un plec amb un miler de signatures per conservar el Born.

- *Districte V (actual Raval)*: Entre els anys 1973-74 l'associació de veïns del carrer Hospital es va reorganitzar com a AV Districte V. Tot i això, hi va haver un

intent anterior, arran de l'incendi d'un magatzem de plàstics (1968-69), al voltant de l'església de Sant Pau.

S'han assenyalat només alguns fets puntuals. El procés, però, va ser molt complex; hi varen intervenir, a més de les organitzacions polítiques —aleshores clandestines—, altres organitzacions que gaudien de legitimitat: associacions de veïns de carrer i, en alguns casos, associació de *cabezas de familia*.

La situació actual

Les associacions de veïns existents actualment a Ciutat Vella són vint-i-tres, distribuïdes de la següent manera: disset de carrer, sis de barri, una coordinadora i una altra en procés de creació. Val a dir que les dues grans organitzacions veïnals de Catalunya, Federació de Barcelona i Confederació de Catalunya, es troben ubicades al districte.

Encara que pugui semblar una paradoxa, no resulta fàcil disposar d'informació sobre la realitat actual de les associacions existents; i això es produeix sobretot, per problemes d'actualització de criteris de classificació. Hi ha diferents registres associatius, que no coincideixen al 100% en la informació disponible: 010, Districte, Agència Municipal al Servei de les Associacions (tots de l'Ajuntament) i el Registre d'Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya. I en alguns casos és força difícil obtenir informació, sobretot actualitzada.

Per a la classificació de les associacions actuals s'ha utilitzat majoritària-

ment la informació disponible a l'Agència Municipal al Servei de les Associacions (Torre Jussana), si bé s'ha comparat amb d'altres informacions disponibles d'altres registres. S'ha utilitzat aquesta font d'informació per dues motivacions concretes: en primer lloc per la exhaustivitat i actualització de les dades (tot i que en aquest aspecte també és susceptible de millora) i, en segon lloc, pels criteris de classificació.

S'han detectat a Ciutat Vella un total de 338 associacions (recordem que aquesta informació és una aproximació), que es distribueixen com es mostra en la taula 1.

Tot i que estan integrades en la classificació anterior, cal assenyalar que hi ha algunes associacions de caràcter singular, com ara la dedicada a l'esperanto, una a l'objecció fiscal, una a l'estudi del cosmos i tres antimilitaristes.

Observem, en primer lloc, com les organitzacions vinculades a la cooperació internacional (s'inclouen en aquesta classificació les entitats de solidaritat i les constituïdes per immigrants), són les més nombroses dins la classificació establerta. De ben segur que són diversos i variats els motius, de totes maneres considero que hi ha alguns elements que incideixen en aquest fet i que val la pena d'assenyalar.

En primer lloc, i en referència a les entitats constituïdes per persones provinents d'altres orígens, cal assenyalar que acostumen a ser les que tenen menys recursos econòmics i cal recordar que molts dels habitatges de Ciutat Vella

Taula 1 Associacions de Ciutat Vella, per temes		
Lleure	18	5,3%
Cultura	48	14,2%
Comunicació	5	1,4%
Educació	16	4,7%
Esports	17	5,0%
Societat activa ¹	45	13,3%
Suport social ²	27	8,0%
Cooperació internacional ³	60	17,7%
Medi ambient	11	3,2%
Economia social	8	2,4%
Salut	7	2,1%
Vinculades a cases regionals	12	3,5%
Altres	23 (+6) ⁴	8,9%
Sectors població		
Joves	6	1,8%
Dones	12	3,5%
Gent gran	16	4,7%
Altres	1	0,3%
Total	338	100%

1. Amb aquesta denominació s'han inclòs aquelles entitats que tenen per missió la incidència directa en diferents aspectes de la societat, mitjançant la participació ciutadana, per exemple, les associacions de veïns.
2. S'hi han inclòs aquelles organitzacions que donen suport a col·lectius amb mancances socials específiques.
3. S'hi han agrupat les associacions que desenvolupen les seves activitats a col·lectius de persones de l'anomenat tercer món, independentment que resideixin entre nosaltres. Hi figuren també les organitzacions pròpies de col·lectius d'immigrants.
4. Les sis associacions que figuren entre parèntesis corresponen a les descrites en l'última classificació com de caràcter singular.

están encara per sota dels mínims de qualitat dignes. Aquesta mancança té relació directa amb el preu dels lloguers i, en conseqüència, s'ajusten millor a les possibilitats econòmiques dels novinguts.

D'altra banda, sembla que es produeix una certa vinculació, de manera que els primers que varen arribar han servit de suport als novinguts i aquests s'han ubicat en els indrets que ocupen els anteriors.

Taula 2 Altres associacions*	
Col·legis oficials	12
Federacions	26
Coordinadores i/o comissions	15
Vinculades a oficis (inclou sindicats)	21
(*) Englobades en la classificació per temàtiques	
Taula 3 Àmbits territorials*	
Àmbit de Catalunya	32
Països Catalans	2
Espanya	2
Europa	2
Internacional	5
(*) Quan ho especifiquen en el nom	

Si, com s'ha deduït al llarg de l'article, una associació és la unió de persones amb unes mateixes finalitats, sembla lògic que on hi hagi més població hi hagi més associacions.

En aquest sentit, cal esmentar que Ciutat Vella és el districte de la ciutat que agrupa més població d'origen estranger. Així, tal com es recull a l'Observatori Permanent de la Immigració a Barcelona (segons dades del Padró de 31-3-1996), a Ciutat Vella resideix el 20,1% del total d'immigrants de la ciutat, que representen el 6,5% del total de població del districte.

Pel que fa a les entitats de solidaritat, a més de la proximitat amb les persones a les quals ofereixen els seus serveis, amb la qual cosa poden encertar millor en la seva prestació, crec que també deu haver influït el preu dels lloguers, encara que no es descarten altres variables que caldria aprofundir en altres estudis.

Cal assenyalar que en l'estudi *Radiografia de les Associacions de Volun-*

tariat de Barcelona, tot i que no realitza una anàlisi per districte, sí que hi ha algunes referències que val la pena d'esmentar, perquè incideixen en que s'ha dit fins ara: el 29% de les entitats de cooperació internacional que varen respondre l'enquesta es troben ubicades a Ciutat Vella, i això vol dir, a més, que en cap altre districte hi ha hagut un percentatge tant elevat de respostes d'aquest tipus d'entitats i, per altra banda, dins el mateix districte no hi ha hagut cap altre tipus d'associació amb un nivell de respostes tant elevat.

Un segon aspecte a remarcar, en el global d'entitats existents, és que les entitats esportives ocupen el cinquè lloc pel que fa al percentatge de representació global d'entitats. I queden per darrera de les entitats culturals i, sobretot, de les de societat activa. Podríem dir, doncs, que a Ciutat Vella els aspectes vinculats a la solidaritat tenen més representació que en altres districtes. Malauradament, no dispo de dades per poder confrontar-les.

Observem, d'altra banda, que les organitzacions socials vinculades a *societat activa*, *suport social* i *cooperació internacional* representen gairebé el 40% del total d'associacions del districte, amb la qual cosa podem deduir que si l'associacionisme respon a les necessitats de la població, no és precisament la població resident a Ciutat Vella la que disposa de millors condicions de la ciutat.

També podríem destacar la important quantitat de col·legis professionals (12) que hi ha als seus barris, com també les organitzacions de segon grau (41),

agregant-hi federacions i coordinadores, el que ens porta a considerar que en molts aspectes Ciutat Vella continua assumint funció de ciutat.

Per altra banda, i plantejat més a nivell de reflexió que de conclusió, sembla que Ciutat Vella ha estat fomentadora d'entitats amb una component reivindicativa, expressada en diferents aspectes politicosocials. Les denominacions de les entitats (per a les organitzacions d'abans de la guerra civil només dispo de aquesta variable) manifesten, en alguns casos, posicions maximalistes, possiblement en més nombre que en altres districtes de la ciutat. Pel que fa als aspectes socials ens trobem, tant en el procés històric com a l'actualitat, innovacions en les temàtiques d'incidència i, per tant, pioneres en determinades reivindicacions. L'important percentatge d'associacions classificades com a societat activa en relació al global d'entitats existents és un altre referent, en termes quantitius, del que estem comentant.

En els aspectes culturals, no hem d'oblidar que moltes de les reivindicacions actuals com ara la lluita contra el llenguatge sexista, el reconeixement de la igualtat de drets entre dona i home —o més ben dit la lluita per aconseguir-ho— ja les trobem referenciades en el primer quart del segle actual: Lliga de Vegetarians, Societat Naturista, etc.

És possiblement Ciutat Vella el districte de la ciutat en què s'ha posat més de manifest l'existència d'associacions contraposades. Així, el seny i la rauxa hi han estat present, i en alguns casos en

posicions poc conciliadores entre les representants d'una i altra modalitat de vida.

No voldria cloure sense atrevir-me a assenyalar alguns elements que considero que són determinants en el model associatiu dels darrers vint anys, en comparació amb l'existent anteriorment. Tot i que aquesta reflexió es refereixi a l'associacionisme en la seva globalitat, la informació continguda en les pàgines anteriors ha servit de base per fer-la. El model associatiu actual respon al compromís de sectors de població en la resolució de problemàtiques concretes o en la satisfacció d'il·lusions compartides, amb el suport de l'Administració pública. La consciència que els diners públics són diners de tots els ciutadans és, al meu entendre, una consciència assumida, per part dels poders públics, en un model d'estat democràtic, encara amb menys mesura del que caldria. En un model d'estat basat en la dictadura, malauradament massa suportat al nostre país, aquesta consciència no es manifesta i, per tant, el diner públic no retorna a les entitats que incideixen en la resolució de necessitats o bé en la satisfacció d'il·lusions comunitàries. En aquest sentit, les associacions desenvolupades en els darrers anys s'han acostumat a dependre en gran mesura dels recursos públics, mentre que en les dècades anteriors la garantia de funcionament de l'entitat depenia majoritàriament del compromís econòmic dels seus membres.

Un segon element a tenir en compte és que en l'actualitat l'associacionis-

me, i sobretot el que té més interès per a la gent jove, és el que incideix directament en la resolució de problemàtiques. És a dir, es un model més d'acció que de reflexió i la seva funció és molt vinculada a la incidència en problemàtiques concretes: ajut a països en desenvolupament i a col·lectius exclosos o amb perill d'exclusió. A més, s'intervé de manera important en aspectes que havien tingut poca resposta popular en dècades anteriors: ecologia, reinserció, etc. Com a pràctica podríem dir que, en molts aspectes, l'associacionisme actual cerca la resposta immediata a la seva acció.

Per cloure, voldria assenyalar un tercer element, només per posar-lo damunt la taula, atès que dispo de pocs elements d'anàlisi i aquests se sustenten en les pàgines anteriors. Fins ara s'ha considerat que l'associacionisme actual és molt sectorialitzat, la qual cosa comparteixo. Sovint, però, aquesta afirmació es fa en comparació amb l'associacionisme de dècades anteriors. Les entitats existents a primers de segle sembla que manifesten que la sectorialització i la disgregació de l'associacionisme no és una cosa recent, sinó més aviat una constant a casa nostra. Possiblement, la preponderància de les associacions de veïns als anys 1960-1980, que configuren un model associatiu de caràcter generalista en relació a la resta d'associacionisme existent durant aquests anys i la seva sectorialització posterior, hagi donat peu a considerar la sectorialització com un fenomen actual.